

Методика
проведення експертизи сортів щавлю кислого
(*Rumex acetosa* L.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Rumex acetosa* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 10 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,45 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
 MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);
 VG: візуальна разова оцінка групи рослин;
 VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин. Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для експертизи на відмінність.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих, за морфологічною кодовою формулою його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності на рядковій ділянці, необхідно використовувати популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. За вибірки з 60 рослин допускаються три нетипові.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють в межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: положення листків розетки (ознака 1);
- Розетковий листок: пластинка за довжиною (ознака 3);

- Рослина: за висотою (ознака 10);
- Час повного цвітіння (ознака 19);
- Волоть: забарвлення (ознака 21);

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(b) – пояснення до Таблиці ознак у розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів щавлю кислого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: положення листіків розетки VG (a)	пряме	1	Ацтек
		напіврозлоге	3	Широколистий
		горизонтальне	5	Одеський 17
2. QN	Розетковий листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS, (a)	слабка	3	Ацтек
		помірна	5	Широколистий
		сильна	7	Одеський 17
3. (*) (+) QN	Розетковий листок: пластинка за довжиною MS/VG (a)	коротка	3	Одеський 17
		середня	5	Широколистий
		довга	7	Ацтек
4. (+) QN	Розетковий листок: пластинка за шириною MS/VG (a)	вузька	3	Одеський 17
		середня	5	Ацтек
		широка	7	Широколистий
5. (+) QN	Розетковий листок: форма пластинки (за виключенням базальних часток) VG (a)	вузькоеліптична	1	Одеський 17
		помірно еліптична	2	Ацтек
		широкоеліптична	3	Широколистий
6. (+) PQ	Розетковий листок: форма верхівки VG (a)	гостра	1	Одеський 17
		тупа	2	Ацтек
		округла	3	Широколистий
7. (*) (+) PQ	Розетковий листок: форма основи VG (a)	зрізана	1	
		серцеподібна	2	Широколистий
		стрілоподібна	3	
		стрілоподібна з лопатями, що розходяться	4	Одеський 17
		вухоподібна	5	Ацтек
8. (+) QN	Розетковий листок: черешок за довжиною MS/ VG (a)	короткий	3	Одеський 17
		середній	5	Широколистий
		довгий	7	Ацтек
9. QN	Рослина: кількість генеративних пагонів MS/ VG (b)	мала	3	Одеський 17
		середня	5	Ацтек
		велика	7	Широколистий
10. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS/VG (b)	низька	3	Одеський 17
		середня	5	Широколистий
		висока	7	Ацтек

1	2	3	4	5
11. (+) PQ	Стебло: форма поперечного перерізу VG (b)	округла	1	Одеський 17
		еліптична	2	Ацтек
		овальна	3	Широколистий
12. QL	Стебло: опушення VG (b)	відсутнє	1	Ацтек, Одеський 17
		наявне	9	Широколистий
13. (+) QN	Стебло: кількість міжвузлів MS/VG (b)	мала	3	Ацтек
		середня	5	Широколистий
		велика	7	Одеський 17
14. (+) QN	Стебло: антоціанове забарвлення VG (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Ацтек
		слабке	3	Одеський 17
		помірне	5	Широколистий
		сильне	7	
15. (+) QN	Стебловий листок: пластинка за довжиною MS/VG (b)	коротка	3	Одеський 17
		середня	5	Широколистий
		довга	7	Ацтек
16. (+) QN	Стебловий листок: пластинка за шириною MS/VG (b)	вузька	3	Одеський 17
		середня	5	Ацтек
		широка	7	Широколистий
17. (+) QN	Стебловий листок: відношення довжина/ширина пластинки MS/VG (b)	мале	3	Широколистий
		середнє	5	Ацтек
		велике	7	Одеський 17
18. (+) QN	Стебловий листок: черешок за довжиною MS/ VG (b)	короткий	3	Одеський 17
		середній	5	Широколистий
		довгий	7	Ацтек
19. (*) (+) QN	Час повного цвітіння MG (b)	ранній	3	Одеський 17
		середній	5	Ацтек
		пізній	7	Широколистий
20. (+) QN	Волоть: за довжиною MS/ VG (b)	коротка	3	Одеський 17
		середня	5	Широколистий
		довга	7	Ацтек
21. (*) PQ	Волоть: забарвлення VG (b)	зеленувато-рожеве	1	Ацтек
		коричнево-рожеве	2	Одеський 17
		коричневе	3	Широколистий
22. (+) QN	Час досягання насіння MS (b)	ранній	3	Одеський 17
		середній	5	Ацтек
		пізній	7	Широколистий

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів щавлю кислого

8.1 Ознаки, навпроти яких у другій колонці присутня одна з наступних позначок, обстежують таким чином:

- (а) – ознаки обстежують першого року вирощування рослин;
- (б) – ознаки обстежують другого року вирощування рослин.

8.2 Пояснення або ілюстрації до окремих ознак

До 1. Рослина: положення листків розетки.

3
Пряме

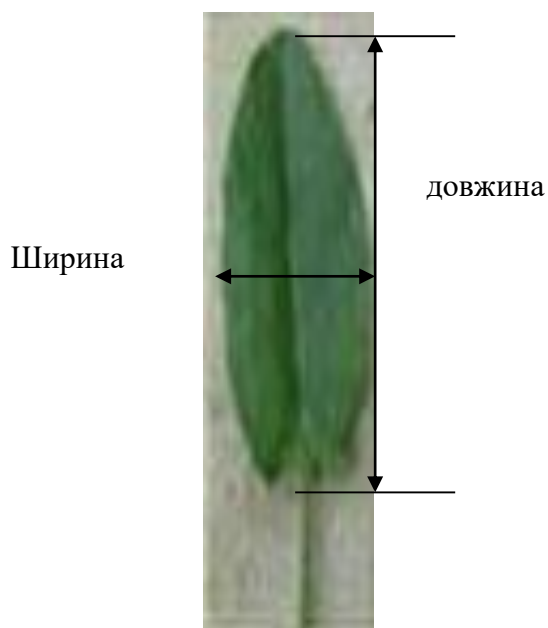
5
напіврозлоге

7
горизонтальне

До 3–4. Розетковий листок: пластинка за довжиною (3); пластинка за шириною (4).

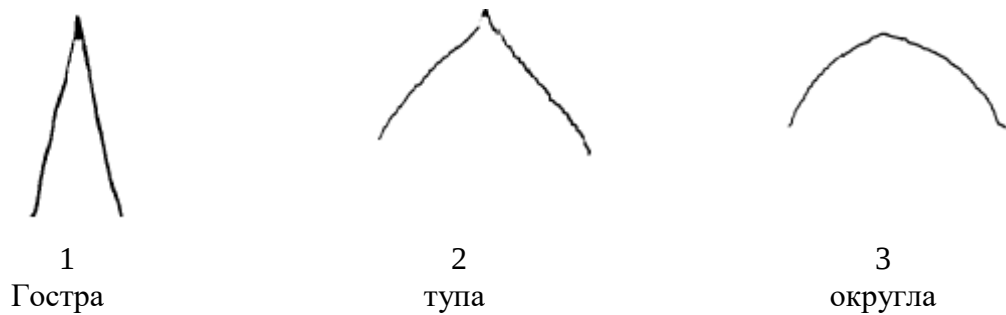
Спостереження і вимірювання листків розетки виконують на типових, повністю сформованих листках

До 5. Розетковий листок: форма пластинки (за виключенням базальних часток).

До 6. Розетковий листок: форма верхівки.

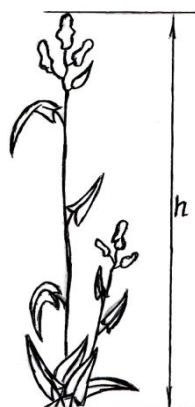
До 7. Розетковий листок: форма основи.

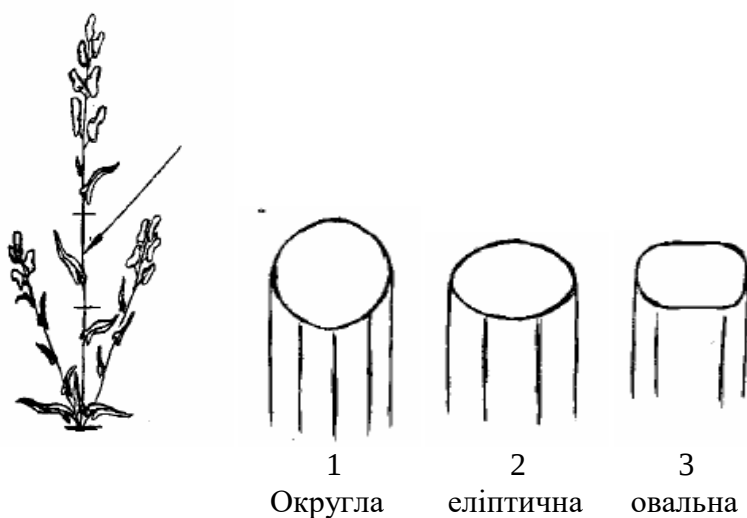
До 8. Розетковий листок: черешок за довжиною.

До 10. Рослина: за висотою.

До 11. Стебло: форма поперечного перерізу.

До 13. Стебло: кількість міжвузлів.

Цю ознаку обстежують на стеблі під час повного цвітіння волоті.
Мінімальна кількість міжвузлів – два (оцінюється балом 1).

До 14. Стебло: антоціанове забарвлення.

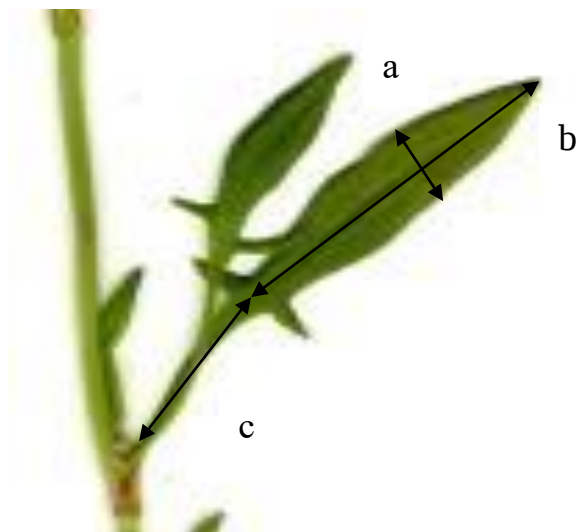
Обстежують середню третину стебла.

До 15. Стебловий листок: пластинка за довжиною (b).

До 16. Стебловий листок: пластинка за шириною (a).

До 17. Стебловий листок: відношення довжина/ширнина пластинки.

До 18. Стебловий листок: черешок за довжиною (c).

Ці ознаки слід обстежувати на цілком розвинених листках у середній частині головного стебла.

До 19. Час повного цвітіння.

Ознаку визначають, коли 75% квіток розкрито.

До 20. Волоть: за довжиною.

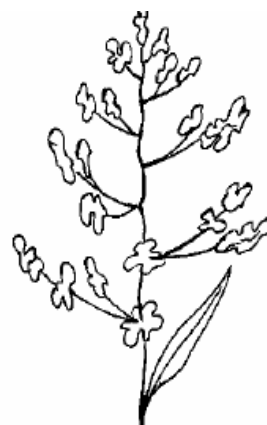
3

Коротка

5

середня

7

довга

До 22. Час досягання насіння.

Ознаку визначають, коли 75% волотей досягли свого кінцевого забарвлення.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Garden Sorrel (*Rumex acetosa* L.) (TG/268/1, UPOV) // Geneva. 2011-10-20. – 26 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg268.pdf